

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania W. C.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.
o wypłatę emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15
kwietnia 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 28 listopada 2023 r., sygn. akt III AUa 508/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 28 listopada 2023 r. oddalił apelację wniesioną przez W.C. od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 28 lutego 2022 r. w pkt III oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji ZUS Oddział w R. z dnia 2 lutego 2021 r. ponownie przeliczającej wysokość emerytury wnioskodawcy i z uwagi na zbieg prawa do dwóch świadczeń, zawieszającej wypłatę świadczenia.

W.C. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 28 listopada 2023 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając:

1) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy

zawodowych oraz ich rodzin, przez uznanie, że przepisów tych nie stosuje się do ubezpieczonego, ponieważ został on powołany do zawodowej służby wojskowej przed dniem 1 stycznia 1999 r. w sytuacji, gdy przepis art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że zasada wypłaty jednego świadczenia nie obowiązuje w przypadku, gdy wojskowe świadczenie emerytalne zostało obliczone według zasad określonych w art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, a nie że zostało przyznane na podstawie art. 15a tej ustawy, czyli że ubezpieczony nie musiał spełniać kryterium podmiotowego określonego w tym przepisie w postaci powołania do służby wojskowej po dniu 1 stycznia 1999 r.;

2) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 32 Konstytucji RP i określonej w nim konstytucyjnej zasady równości przez taką interpretację art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która pozwala wypłacać dwa świadczenia jedynie niektórym osobom w ramach jednej grupy emerytalnej, w tym przypadku jedynie niektórym emerytom wojskowym;

3) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, który wskazuje, że obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego, przez taką interpretację art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która nakłada na obywatela obowiązek zabezpieczenia społecznego i ponoszenia składek na zabezpieczenie społeczne, chociaż w momencie wnoszenia składek nie jest możliwe, aby wnoszone składki miały jakikolwiek wpływ na świadczenia emerytalne wnoszącego składki,

4) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 32 Konstytucji RP i określonej w nim konstytucyjnej zasady równości przez taką interpretację przepisu art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, która dokonuje podziału jednej grupy zawodowej na dwie grupy (zależnie od okresu zatrudnienia przed i po dniu 1 stycznia 1999 r.) oraz, która nakazuje jednakowe traktowanie podmiotów prawa w obrębie określonej grupy. W ramach takiej grupy wszystkie podmioty posiadające daną cechą istotną powinny być traktowane według jednakowej miary, bez dyskryminowania i faworyzowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że w niniejszej sprawie zachodzi konieczność dokonania przez Sąd Najwyższy szczegółowej wykładni ww. przepisów, gdyż rozbieżności w orzecznictwie sądów są na tyle istotne, że prowadzą do sytuacji rozbieżności w zakresie orzecznictwa. W rozpatrywanym stanie faktycznym mamy do czynienia z jedną z takich sytuacji, sądy rozpatrujące sprawę skarżącego wydają niekorzystne dla niego wyroki, podczas gdy inne sądy w Polsce, w oparciu o te same podstawy faktyczne i prawne, przyznały odwołującemu prawo do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych. Mając na uwadze szczególną materię, która dotyczy każdego emeryta mundurowego, szczegółowa wykładnia przepisów jest niezbędna, aby uniknąć takich sytuacji w przyszłości.

Zaskarżony wyrok narusza przyjętą w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasadę równości, która zakłada, że wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się określoną cechą powinny być traktowane równo, bez zróżnicowań dyskryminujących i faworyzujących. Naruszenie tej zasady jest oczywiste. Sam ustawodawca wskazuje, bowiem emerytom mundurowym zatrudnionym po 2 stycznia 1999 r., możliwość pobierania świadczenia z dwóch źródeł, jednocześnie pozbawiając tego prawa zatrudnionym przed dniem 1 stycznia 1999 r. Takie dyskryminujące i nierówne traktowanie obywateli nie powinno mieć miejsca w państwie prawa.

Z zasadą równości obywateli wobec prawa ściśle koresponduje zasada sprawiedliwości społecznej określona w art. 2 Konstytucji RP. Także i ona, jest ewidentnie naruszona chociażby z powodu zasadniczo innego traktowania obywatela, który osiągnął wiek emerytalny i podjął dalszą pracę i z tego tytułu ma prawo do tzw. przeliczenia emerytury, a zupełnie tego prawa pozbawia się emerytów mundurowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa rodzi po stronie skarżącego obowiązek określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził

swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

W przedmiotowej sprawie nie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa.

W orzecznictwie konsekwentnie prezentowane jest stanowisko, że zasada pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy. Świadczeniobiorca, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r., uprawniony do renty wojskowej i pobierający to świadczenie, nie może więc jednocześnie pobierać świadczenia powszechnego, mimo że spełnił warunki do jego nabycia i prawo to zostało mu przyznane (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2010 r., II UZP 10/09, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 215 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13, LEX nr 1394110; z dnia 8 maja 2012 r., II UK 237/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 91 oraz z dnia 24 maja 2012 r., II UK 261/11, LEX nr 1227967).

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21, OSNP 2022 nr 6, poz. 58), powołując się na obowiązującą w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasadę prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń przysługujących na wypadek spełnienia się ryzyka "starości" w ramach różnych systemów, zarówno ubezpieczenia społecznego jak i zaopatrzenia, Sąd Najwyższy orzekł, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy).

Sąd Najwyższy w obecnym składzie nie widzi podstaw do podważenia stanowiska wyrażonego w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21. Istotą uchwał składu powiększonego jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa i choć sama uchwała wiąże w myśl art. 398¹⁷ § 2 k.p.c. tylko w danej sprawie, to jednak jest doniosłym argumentem w wykładni i stosowaniu prawa, czerpiąc również z autorytetu Sądu Najwyższego jako organu wymiaru sprawiedliwości powołanego do zapewnienia zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Nie są również przekonujące zarzuty natury konstytucyjnej, gdyż już w samej treści uzasadnienia kwestionowanej uchwały Sąd Najwyższy uwzględnił przepisy ustawy zasadniczej w procesie wykładni prawa. Sąd Najwyższy uznał, między innymi, że dla analizy ukształtowanego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń nie ma znaczenia art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż w odniesieniu do wynikającego z tego przepisu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą, co potwierdza powołane w wymienionym wyroku orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Uzupełniając wypada więc jedynie stwierdzić, że także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z dnia 11 grudnia 2018 r. nr 39247/12 (LEX nr 2626955) i nr 41178 (LEX nr 2627060) uznał uprawnienie państwa - strony Konwencji o ochronie prawa człowieka do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym do wprowadzenia zasady wypłaty jednego świadczenia, w myśl której świadczeniobiorcy nie można przyznać jednocześnie dwóch świadczeń. Dlatego ocena budzącej wątpliwości regulacji powinna być dokonywana pod kątem konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej. Oceny takiej dokonał Sąd Najwyższy w cytowanej uchwale III UZP 7/21.

Stanowisko to jest akceptowane także w późniejszym orzecznictwie (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 października 2023 r., II USKP 113/22, LEX nr 3616767; z dnia 24 sierpnia 2023 r., III USKP 35/22, LEX nr 3597408; z dnia 12 lipca 2023 r., I USKP 3580375; z dnia 23 maja 2023 r., II USKP 35/22, LEX nr 3561951; z dnia 25 sierpnia 2023 r., III USKP 148/21, LEX nr 3483035; z dnia 9 marca 2022 r., I USKP 75/21, LEX nr 3334645).

Skarżący nie wykazał zatem potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej, wobec czego Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

M.G.

[a.ł.]